

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	3/90
Курс	3
Семестр	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі:	90
Аудиторні	42
Модульний контроль	6
Підготовка і складання підсумкового контролю	30
Самостійна робота	12
Форма семестрового контролю	Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є ознайомлення здобувачів освіти з явищем ексклюзії та підготовка здобувачів освіти до свідомого, активного та вмілого використання принципів та критеріїв вибору змісту, форм та методів соціальної профілактичної роботи з різними категоріями отримувачів послуг, для запобігання та подолання ексклюзії в суспільстві, а також формування спеціальних професійних компетентностей майбутніх фахівців з соціальної роботи.

Завдання курсу:

- сформуванню у студентів системне уявлення про сутність теоретичних і методичних засад соціально-профілактичної роботи;
- охарактеризувати чинники, які зумовлюють появу соціальної ексклюзії в суспільстві;
- продемонструвати різноманітність наявних у сучасній Україні категорій та груп клієнтів, що відчують наслідки соціальної ексклюзії.
- вивчити особливості проведення соціально профілактичних заходів з різними групами осіб, що страждають від соціальної ексклюзії.

Дисципліна «Соціальна профілактика ексклюзії» як обов'язковий компонент освітньо-професійної програми, забезпечує оволодіння студентами інтегральною, загальними, спеціальними та предметними компетентностями.

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Інтегральна компетентність		
ІК-1	Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів соціальної роботи, та може характеризуватися певною невизначеністю умов нести відповідальність за результати своєї діяльності здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-6 Модуль 3: 7-12
Загальні компетентності		
ЗК-1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-6 Модуль 3: 7-12
ЗК-2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-6

	суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя..	Модуль 3: 7-12
ЗК-6	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-6 Модуль 3: 7-12

Спеціальні компетентності

СК-1	Здатність розуміти сутність, напрямки та види соціальної роботи	Модуль 2: 5-6 Модуль 3: 7-12
СК-2	Здатність використовувати на практиці знання нормативно-правових актів соціальної роботи і соціального забезпечення.	Модуль 2: 5-6 Модуль 3: 7-12
СК-3	Здатність вести документацію під час виявлення потенційних отримувачів соціальних послуг	Модуль 2: 5-6 Модуль 3: 7-12
СК-4	Здатність розуміти соціально-психологічні явища, процеси становлення, розвитку та соціалізації особистості.	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-6 Модуль 3: 7-12
СК-8	Здатність надавати допомогу і підтримку спеціальним групам клієнтів.	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-6 Модуль 3: 7-12
СК-12	Здатність дотримуватися етики професійного спілкування і стандартів соціальної роботи.	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-6 Модуль 3: 7-12
СК-13	Уміння здійснювати корекцію порушень у поведінці дітей, молоді, працювати з групами ризику в умовах неформального спілкування.	Модуль 2: 5-6 Модуль 3: 7-12
СК-16	Здатність забезпечувати інклюзивні процеси, виявляти особливості та шляхи покращення життєдіяльності дітей та молоді з інвалідністю.	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-6 Модуль 3: 7-12
СК-18	Здатність до ефективного міжособистісного спілкування, емпатійного слухання, емоційної стабільності, толерантності.	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-6 Модуль 3: 7-12

Предметні компетентності

	Наявність знань про основні категорії населення, що знаходяться під загрозою соціального виключення	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-6 Модуль 3: 7-12
	Здатність застосовувати основні методи соціально-профілактичної роботи	Модуль 2: 5-6 Модуль 3: 7-12
	Розуміння найбільш відомих теорій та типологій ексклюзії	Модуль 1: 1-4

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- **РН 1.** Здійснювати пошук, аналіз та оброблення інформації для розв'язання професійних завдань.
- **РН 3.** Розв'язувати типові задачі в професійній діяльності.
- **РН 4.** Застосовувати інформаційні ресурси та методики оцінки поведінки чи діяльності індивідів і соціальних груп.
- **РН 5.** Застосовувати етичні принципи і стандарти соціальної роботи у професійній діяльності.
- **РН 6.** Використовувати технології соціальної діагностики, профілактики, корекції із застосуванням сучасних форм та методів професійної діяльності.
- **РН 7.** Застосовувати на практиці нормативно-правові акти з питань надання соціальних послуг.
- **РН 8.** Вести документацію з організації соціального обслуговування та допомоги, обліку та звітності.
- **РН 9.** Здійснювати соціальне інспектування й оцінку потреб уразливих категорій громадян, у тому числі тих, хто опинився у складних життєвих обставинах.
- **РН 10.** Організовувати заходи з реабілітації, реінтеграції, соціальної адаптації отримувачів соціальних послуг.
- **РН 18.** Здійснювати соціально-педагогічну підтримку сімей та дітей з урахуванням ключової ознаки вразливості.
- **РН 20.** Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна робота
		Лекції	Семінари	Підгот. і складан. підсумков. контролю	
Змістовий модуль 1.					
Підходи до розуміння проявів ексклюзії у сучасному суспільстві.					
Тема 1. Поняття соціальної ексклюзії.	5	2		2	1
Тема 2. Види та форми прояву ексклюзії та причини виникнення ексклюзії	7	2	2	2	1
Тема 3. Методи дослідження ексклюзії.	5	2		2	1
Тема 4: Соціальна ексклюзія в сучасній Україні	10	4	2	3	1
Модульний контроль	2				
Разом	29*	10	4	9	4
Змістовий модуль 2. Теоретичні засади соціальної профілактики.					
Тема 5. Поняття соціальної профілактики.	8	2	2	3	1
Тема 6. Методи та форми соціально-профілактичної роботи.	8	2	2	3	1
Модульний контроль	2				
Разом	18*	4	4	6	2
Змістовий модуль 3. Особливості соціальної профілактики ексклюзії різних категорій населення.					
Тема 7. Профілактика ексклюзії людей з інвалідністю та тяжко хворих.	8	2	2	3	1
Тема 8. Профілактика ексклюзії людей похилого віку.	6	2		3	1
Тема 9. Профілактика ексклюзії в освітньому та професійному середовищі.	7	2	2	2	1
Тема 10. Профілактика ексклюзії молоді.	5	2		2	1
Тема 11. Профілактика ексклюзії бідних людей та людей, що звільнились з місць позбавлення волі.	7	2	2	2	1
Тема 12. Профілактика ексклюзії ВПО та ветеранів війни.	8	2	2	3	1
Модульний контроль	2				
Разом	43*	12	8	15	6
Усього	90	26	16	30	12

* з урахуванням модульного контролю (6 год.)

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Підходи до розуміння проявів ексклюзії у сучасному суспільстві.

Тема 1. Поняття соціальної ексклюзії.

Концепція соціального виключення. Поняття соціальна ексклюзія. Підходи до розуміння ексклюзії. Відмінності між бідністю і соціальним виключенням.

Основні поняття теми: ексклюзія, соціальна ексклюзія, соціальне виключення.

Тема 2. Види та форми прояву ексклюзії та причини виникнення ексклюзії.

Сфери життя яких може стосуватись ексклюзія. Соціальна ексклюзія за категоріями виключених соціальних груп. Соціальна ексклюзія з масштабами поширення. Соціальна ексклюзія за рівнями формування. Чинники та тенденції, що зумовлюють поширення явища соціальної ексклюзії у світі.

Основні поняття теми: дискримінація, депривація, відторгнення, соціальні категорії.

Семінарське заняття 2. Види та форми прояву ексклюзії та причини виникнення ексклюзії.

Рекомендована література: основна [1; 2; 3, 4, 5, 6] додаткова [4, 6, 10, 11, 14, 15, 16].

Тема 3. Методи дослідження ексклюзії.

Визначення ознак, що притаманні соціальному відторгненню. Вимірювання соціальної ексклюзії. Сучасні дослідження соціальної ексклюзії в Україні та закордоном.

Основні поняття теми: припустиме соціальне відторгнення, помірне соціальне відторгнення, високе соціальне відторгнення, надмірне соціальне відторгнення. масштаби соціального відторгнення, насичене соціальне відторгнення, ненасичене соціальне відторгнення.

Тема 4. Соціальна ексклюзія в сучасній Україні.

Проблематика формування соціальної ексклюзії в Україні. Проблеми, що зумовлюють поширення соціальної ексклюзії у сучасному українському соціумі, та наслідки впливу на суспільство Прояви та специфіка соціального відторгнення в Україні. Зміни в проявах ексклюзивності внаслідок війни в Україні.

Основні поняття теми: специфіка соціального відторгнення в Україні, поширення соціальної ексклюзії.

Семінарське заняття 2. Соціальна ексклюзія в сучасній Україні

Рекомендована література: основна [1; 2; 3, 4, 5, 6] додаткова [1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 14, 16].

Змістовий модуль 2. Теоретичні засади соціальної профілактики.

Тема 5. Поняття соціальної профілактики.

Визначення поняття «соціальна профілактика». Цілі соціальної профілактики. Об'єкти та суб'єкти соціальної профілактики. Принципи соціальної профілактики. Соціально-екологічна модель соціальної профілактики. Теорія етапів змін. Зниження шкоди. Спектр профілактики. Організація планування соціальної профілактики.

Основні поняття теми: соціальна профілактика, спектр профілактики, проактивне управління.

Семінарське заняття 3. Поняття соціальної профілактики.

Рекомендована література: основна [1; 2; 3, 4, 5, 6] додаткова [2, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 14].

Тема 6. Методи та форми соціально-профілактичної роботи.

Форми надання послуги соціальної профілактики Соціальна реклама. Методи дебатів. Лекція та бесіда. Відеолекторій. Проведення масових заходів. Жива бібліотека. Інформаційні, індивідуальні та групові методи соціальної профілактики. Тренінг в системі соціальної профілактики.

Основні поняття теми: соціальна реклама, дебати, відеолекторій, профілактична бесіда, тренінг.

Семінарське заняття 4. Методи та форми соціально-профілактичної роботи.

Рекомендована література: основна [1; 2; 3, 4, 5, 6] додаткова [2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15].

Змістовий модуль 3. Особливості соціальної профілактики ексклюзії різних категорій населення.

Тема 7. Профілактика ексклюзії людей з інвалідністю та тяжко хворих.

Соціальні фактори, що можуть стати причиною соціальної ексклюзії людей з інвалідністю та тяжко хворих. Особливості соціальної ексклюзії осіб з інвалідністю. Соціальна ексклюзія ВІЛ-інфікованих. Соціальна ексклюзія тяжко хворих людей, та таких, що перебувають на термінальній стадії. Особливості профілактичної роботи з людьми з інвалідністю та тяжко хворими.

Основні поняття теми: особа з інвалідністю, ВІЛ, СНІД, термінальний стан, хоспіс.

Семінарське заняття 5. Профілактика ексклюзії людей з інвалідністю та тяжко хворих.

Рекомендована література: основна [1; 2, 3, 4, 5, 6] додаткова [1, 2, 3, 4, 6, 8, 9, 12, 13, 15, 16,].

Тема 8. Профілактика ексклюзії людей похилого віку.

Явище самотності в сучасному суспільстві. Соціальні фактори, що можуть стати причиною соціальної ексклюзії людей похилого віку та самотніх людей. Особливості соціальної ексклюзії пенсіонерів та людей похилого віку. Особливості роботи будинків-інтернатів для людей похилого віку. Особливості соціальної ексклюзії самотніх людей. Особливості профілактичної роботи з людьми похилого віку та самотніми людьми.

Основні поняття теми: самотність, людина похилого віку, літня людина, старечий вік, пенсіонер.

Тема 9. Профілактика ексклюзії в освітньому та професійному середовищі.

Соціальні фактори, що можуть стати причиною соціальної ексклюзії в освітньому середовищі. Особливості соціальної ексклюзії обдарованих дітей. Інклюзивна освіта. Особливості соціальної ексклюзії в професійному середовищі. Особливості профілактичної роботи в освітньому та професійному середовищі.

Основні поняття теми: обдарованість, геніальність, професія, професіонал, інклюзія, ООП.

Семінарське заняття 6. Профілактика ексклюзії в освітньому та професійному середовищі.

Рекомендована література: основна [1, 2, 3, 4, 5, 6] додаткова [1,2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 16].

Тема 10. Профілактика ексклюзії молоді.

Соціальні фактори, що можуть стати причиною соціальної ексклюзії молоді. Особливості та види соціальної ексклюзії молоді. Особливості профілактичної роботи з молоддю.

Основні поняття теми: молодь, вікова періодизація, соціалізація.

Тема 11. Профілактика ексклюзії бідних людей та людей, що звільнились з місць позбавлення волі.

Соціальні фактори, що можуть стати причиною соціальної ексклюзії людей, що звільнились з місць позбавлення волі. Бідність як основна причина ексклюзії. Особливості та види соціальної ексклюзії людей, що звільнились з місць позбавлення волі. Соціальна ексклюзія безпритульних. Особливості профілактичної роботи з людьми, що звільнились з місць позбавлення волі.

Основні поняття теми: бідність, безпритульність, діти вулиці, ресоціалізація, девіантна поведінка, делінквентна поведінка.

Семінарське заняття 7. Профілактика ексклюзії бідних людей та людей, що звільнились з місць позбавлення волі.

Рекомендована література: основна [1, 2, 3, 4, 5, 6] додаткова [1,2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15].

Тема 12. Профілактика ексклюзії ВПО та ветеранів війни.

Соціальні фактори, що можуть стати причиною соціальної ексклюзії ВПО. Особливості соціальної ексклюзії ВПО. Соціальна ексклюзія ветеранів війни. Особливості профілактичної роботи з ВПО та ветеранами війни.

Основні поняття теми: ВПО, біженці, ветеран війни, реабілітація.

Семінарське заняття 8. Профілактика ексклюзії ВПО та ветеранів війни.

Рекомендована література: основна [1, 2, 3, 4, 5, 6] додаткова [1,2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 16,].

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	5	5	2	2	6	6
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	4	4
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	4	40
Виконання завдань для самостійної роботи	4	4	20	2	10	6	30
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом	-	72	-	59	-	105	
Максимальна кількість балів:	236						
Розрахунок коефіцієнта:	3,93						

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Завдання для самостійної роботи є необхідною частиною навчально-методичного комплексу дисципліни.

Зміст самостійної роботи студентів має таку структуру:

1. Опрацювати зміст тем за літературою.
2. Відповісти на питання до семінарського заняття.
3. Виконати завдання (оцінюється в 5 балів).

Змістовий модуль 1. Підходи до розуміння проявів ексклюзії у сучасному суспільстві.

Тема 1. Поняття соціальної ексклюзії.

1. Зробити порівняльну характеристику різних підходів до визначення поняття ексклюзії.

Тема 2. Види та форми прояву ексклюзії та причини виникнення ексклюзії.

1. Проаналізувати причини виникнення ексклюзії в сучасному світі. Навести приклади. Результати записати до таблиці:

Вид ексклюзії	Причина виникнення	Приклад

Тема 3. Методи дослідження соціальної ексклюзії.

1. Оберіть один з видів соціальної ексклюзії, та опишіть якими митодами доцільніше проводити вимірювання рівня даного виду ексклюзії..

Тема 4. Соціальна ексклюзія в сучасній Україні.

1. Напишіть есе на тему «Явище ексклюзії в сучасній Україні».

Змістовий модуль 2. Теоретичні засади соціальної профілактики.

Тема 5. Поняття соціальної профілактики.

1. Проаналізувати цілі профілактичної роботи з різними категоріями отримувачів послуг. Результати записати в таблицю:

Група отримувачів соціальних послуг	Цілі профілактичної роботи

Тема 6. Методи та форми соціально-профілактичної роботи.

1. Підготувати карту лідерських якостей, які варто формувати, щоб підвищити лідерський потенціал.

Змістовий модуль 3. Особливості соціальної профілактики ексклюзії різних категорій населення.

Тема 7. Профілактика ексклюзії людей з інвалідністю та тяжко хворих.

1. Підібрати 5 відеороликів, відео соціальної реклами, мультфільмів, уривків з художніх чи документальних фільмів, які можна використовувати під час проведення профілактичної роботи з дітьми-інвалідами.

Тема 8. Профілактика ексклюзії людей похилого віку.

1. Опишіть чи змінилась картина соціальної ексклюзії людей похилого віку з початком війни в Україні.

Тема 9. Профілактика ексклюзії в освітньому та професійному середовищі.

1. Виконати порівняльну характеристику явищ ексклюзії та інклюдії в освітньому середовищі.

Тема 10. Профілактика ексклюзії молоді.

1. Розробити профілактичне заняття для студентів останнього курсу навчання.

Тема 11. Профілактика ексклюзії бідних людей та людей, що звільнились з місць позбавлення волі.

1. Порівняйте підходи ексклюзії бідних людей в економічній теорії та соціальній практиці.

Тема 12. Профілактика ексклюзії ВПО та ветеранів війни.

1. Напишіть есе на тему «Соціальне відторгнення, як наслідок війни в Україні»

Критерії оцінювання самостійної роботи

Якісними критеріями оцінювання виконання самостійної роботи студентами є:

1. Повнота виконання завдання: елементарна, фрагментарна, повна, неповна.

2. Рівень самостійності студента: під керівництвом викладача, консультація викладача, самостійно.

3. Рівень сформованості навчально-інформаційних умінь (роботи з підручником, складання плану, конспекту, вміння користуватися бібліотекою, спостереження, експеримент тощо).

4. Рівень сформованості навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення, абстрагування, вміння відповідати на запитання, вміння виконувати творчі завдання тощо).

5. Рівень сформованості фахових методичних вмінь: низький (володіння умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу); середній (володіння умінням вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань); достатній (уміння застосовувати набуті знання у стандартних практичних ситуаціях); високий (володіння умінням творчо-пошукової діяльності).

Оцінка	Критерії оцінювання
5	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням

	типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
4	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. У відповідях допущені несуттєві помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
3	Студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, намагається аналізувати факти й події, робити висновки, але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
2	Оцінюється завдання, що містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення.
1	Оцінюється завдання, що містять знання у формі окремих фактів, елементарних уявлень, що відтворюють незначну частину навчального матеріалу, володіють окремими видами умінь на рівні копіювання зразка, виконання певної навчальної дії.

6.3. Критерії оцінювання виконання практичних, лабораторних робіт та відповіді на семінарському занятті

Критерії оцінювання за 10 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому достатній рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується-недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятанні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдання/відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

6.4. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і семінарських занять в письмовій формі. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години. Модульний контроль проводиться в письмовій формі і містить 25 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання виставляється 1 бал, за неправильну відповідь – 0 балів. Максимальна кількість балів за виконання роботи – 25.

6.5. Форми проведення семестрового контролю – екзамен

Семестровий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану у вигляді письмового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу.

Студент отримує підсумкову оцінку, якщо він виконав всі види навчальної роботи, передбачені навчальною програмою, без порушення встановлених термінів, успішно пройшов модульний контроль і набрав кількість балів, яка відповідає позитивній підсумковій модульній оцінці (не менше 35).

Форма проведення: письмова. Тривалість проведення: 2 год.
Максимальна кількість балів: 40 балів.

6.6. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Дайте визначення соціальної ексклюзії. Охарактеризуйте основні підходи до визначення явища ексклюзії.
2. Опишіть основні критерії типології та охарактеризуйте основні види ексклюзії.
3. Опишіть як здійснюється вимірювання соціальної ексклюзії. Наведіть приклади.
4. Дайте характеристику особливостей соціальної ексклюзії в Україні.
5. Опишіть причини та тенденції розвитку ексклюзії в сучасному суспільстві.
6. Дайте визначення «соціальної профілактики», назвіть її основні принципи.
7. Опишіть як здійснюється планування та організація соціальної профілактики.
8. Визначте форми надання соціальної профілактики. Наведіть приклади.
9. Визначте методи соціальної профілактики. Наведіть приклади.
10. Охарактеризуйте які форми та методи соціальної профілактики є найбільш ефективними для попередження негативних наслідків соціальної ексклюзії.

11. Охарактеризуйте особливості соціально-профілактичної роботи з особами з інвалідністю.
12. Охарактеризуйте особливості соціально-профілактичної роботи з дітьми-інвалідами.
13. Охарактеризуйте особливості соціально-профілактичної роботи з людьми похилого віку.
14. Охарактеризуйте особливості соціально-профілактичної роботи з молоддю.
15. Охарактеризуйте особливості соціально-профілактичної роботи з особами, що повернулись з місць позбавлення волі.
16. Охарактеризуйте особливості соціально-профілактичної роботи з ВПО.
17. Охарактеризуйте особливості соціально-профілактичної роботи з особами, що перебували на окупованих територіях.
18. Охарактеризуйте особливості соціально-профілактичної роботи з ветеранами війни.
19. Охарактеризуйте особливості соціально-профілактичної роботи з малозабезпеченими сім'ями.
20. Охарактеризуйте особливості соціально-профілактичної роботи з обдарованими дітьми.
21. Охарактеризуйте особливості соціально-профілактичної роботи з дітьми з ООП.
22. Охарактеризуйте особливості соціально-профілактичної роботи з людьми, що мають ВІЛ/СНІД.
23. Охарактеризуйте особливості соціально-профілактичної роботи з безпритульними.
24. Охарактеризуйте особливості соціально-профілактичної роботи з тяжко хворими людьми.
25. Охарактеризуйте особливості соціальної профілактики явища самотності.

6.7. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Волович В.І. Соціологія: підручник. Київ : ЦУЛ, 2020. 808 с.
2. Журавель Т.В. Соціальна профілактика як напрям соціально-педагогічної діяльності / Т. В. Журавель // Соціальна педагогіка : навч. посібник / За заг. ред. О. В. Безпалько; Авт.-кол. О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, Т. Г. Веретенко та ін. : – К. : Академвидав, 2013. – 312 с.; С. 85–101.
3. Коляда Н., Левченко Н. Технології соціальної роботи : Навчальний посібник. Умань : «ВІЗАВІ», 2018. 337 с.
4. Лукашевич М.П., М.В. Туленков. Соціологія. Основи загальної. Спеціальної та галузевих теорій: підручник. Київ : Каравелла, 2018. 544 с.
5. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
6. Титаренко О.О. Соціологія : навчальний посібник. Київ : Дакор, 2020. 210 с.

Додаткова література:

7. Андрейко І. С. Соціальна ексклюзія як об'єкт соціально-політичних досліджень / І. С. Андрейко // Політикус : наук. журнал. – 2020. – № 5. – С. 23–28.
8. Волик А.В. «Рівний – рівному» як метод соціальної профілактики торгівлі людьми. Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2021» / XXII Всеукраїнська наукова конференція молодих учених. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2021. С. 441-443
9. Горбунова-Рубан С., Вітковська І. Система надання соціальних послуг: сучасний стан. SOCIOПРОСТІР: міждисциплінарний електронний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи, №9. 2020. С. 17-23.
10. Еволюція факторів соціально-економічного розвитку / О.В. Рєвнівцева // Демографія та соціальна економіка. — 2008. — № 1. — С. 98-106. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.
11. Клим М., Рєвть А. Проведення профілактичних тренінгових занять як напрям діяльності соціального педагога. Молодий вчений. 2020. № 2 (78). С.426-430.
12. Клос Л., Джавадян О.-М. Соціальна реклама як приклад сучасної практики соціальної роботи в Україні. Social Work and Education. 2021. Vol. 8, No. 2. P. 190-203
13. Корольчук В. Засади запобігання та профілактики дискримінації. Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення. 2019. №3. С. 193-198

14. Міхеєва О. Соціальні наслідки вимушеного переселення в оцінках представників НДО [Електронний ресурс] / О. Міхеєва, І. Кузнєцова. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://ac.usu.edu.ua/wpcontent/uploads/2018/12/MATERIAL-1.pdf>. 7. Міхеєва О. Сучасні українські внутрішньо переміщені особи: основні причини, стратегії переселення та проблеми адаптації [Електронний ресурс] / О. Міхеєва, В. Середа. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://sociology.usu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/12/Vnutrishnoperemishheni-osoby-v-Ukrayini-2014.pdf>

15. Савицька, А. (2018). Класифікація соціально виключеної молоді, *Social Work and Education*, Vol. 5, No. 2., pp.35-43.

16. Суліцький В. В. Психолого-педагогічна профілактика повторного кримінального правопорушення неповнолітніми. Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2021. №5 (35). с. 288-292.

8. Навчально-методична карта дисципліни «Соціальна профілактика ексклюзії»

Разом: 90 год, лекції –26 год, семінарські заняття – 16 год., модульний контроль – 6 год., самостійна робота – 12 год, підготовка і складання підсумкового контролю – 30 год.

Модулі	Змістовий модуль 1.				Змістовий модуль 2.		Змістовий модуль 3.					
Назва модуля	Підходи до розуміння проявів ексклюзії у сучасному суспільстві.				Теоретичні засади соціальної профілактики		Особливості соціальної профілактики ексклюзії різних категорій населення					
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Дати												
Теми лекцій	Поняття соціальної ексклюзії	Види та форми прояву ексклюзії та причини виникнення ексклюзії	Методи дослідження ексклюзії	Соціальна ексклюзія в сучасній Україні	Поняття соціальної профілактики	Методи та форми соціально-профілактичної роботи	Профілактика ексклюзії людей з інвалідністю та тяжко хворих	Профілактика ексклюзії людей похилого віку.	Профілактика ексклюзії в освітньому та професійному середовищі	Профілактика ексклюзії молоді	Профілактика ексклюзії бідних людей та людей, що звільнились з місць позбавлення волі.	Профілактика ексклюзії ВПО та ветеранів війни
Теми семінарських занять		Види та форми прояву ексклюзії та причини виникнення ексклюзії		Соціальна ексклюзія в сучасній Україні	Поняття соціальної профілактики	Методи та форми соціально-профілактичної роботи	Профілактика ексклюзії людей з інвалідністю та тяжко хворих		Профілактика ексклюзії в освітньому та професійному середовищі		Профілактика ексклюзії бідних людей та людей, що звільнились з місць позбавлення волі.	Профілактика ексклюзії ВПО та ветеранів війни
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1				Модульна контрольна робота 2		Модульна контрольна робота 3					
Підсумковий контроль	Екзамен, Коефіцієнт: 3,93											